

Większy nacisk położony na działania profilaktyczne i aktywizujące, ograniczenie zakresu świadczeń pieniężnych, zmiana nazwy i struktury ośrodków pomocy społecznej i centrów pomocy rodzinie – to tylko niektóre zmiany proponowane w systemie pomocy społecznej przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Mają się one przyczynić do tego, aby przyznawane świadczenia, oferowane usługi socjalne w tym praca socjalna odpowiadały rzeczywistym potrzebom i możliwościom osób i rodzin objętych pomocą, a zastosowane mechanizmy bardziej mobilizująco i aktywizująco wpływały na ich postawy.

Zaproponowane zmiany zostały opracowane w oparciu o cztery założenia:

1. wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego obywateli i rodzin przy jednoczesnym wzroście ich aktywności w rozwiązywaniu własnych problemów i trudności życiowych we współdziałaniu z instytucjami pomocy społecznej. Założenie to ma być zrealizowane dzięki:
 - a) przeformułowaniu celów pomocy społecznej dla nadania priorytetu działaniom profilaktycznym i aktywizującym oraz usługom socjalnym. W szczególności przewiduje się podkreślenie, że świadczenia, zwłaszcza świadczenia pieniężne, mają być uzupełnieniem usług oferowanych przez system pomocy społecznej, a nie głównym celem działania,
 - b) wprowadzeniu nowego pojęcia „minimalny dochód socjalny” oraz metody jego weryfikacji. Pojęcie „minimalnego dochodu socjalnego” oznaczający kwotę gwarantującą zaspokojenie potrzeb egzystencjonalnych rodziny ma zastąpić stosowane obecnie pojęcie „kryterium dochodowego”. Będzie ono stosowane w odniesieniu do tych rodzin, które podejmą współpracę z pracownikami socjalnymi, mającą doprowadzić w końcowym efekcie do ich uniezależnienia od systemu pomocy,
 - c) modyfikację katalogu świadczeń pieniężnych i niepieniężnych pomocy społecznej wraz z uproszczeniem listy tych świadczeń. Dotychczasowy katalog ma zostać zredukowany do jednego zasiłku socjalnego, z możliwością jego powiększenia o socjalny dodatek motywacyjny oraz socjalną dopłatę do usług interwencyjnych;
2. podniesienie efektywności systemu organizacyjnego pomocy społecznej wraz z zapewnieniem jego kompatybilności z innymi systemami wsparcia. Przewidywane jest zatem:
 - a) wprowadzenie nowej struktury organizacyjnej systemu pomocy społecznej na szczeblu gmin i powiatów. Ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie mają zostać przekształcone w centra pomocy i usług socjalnych. Ustawa ma uregulować strukturę wewnętrzną owych centrów. Działami obligatoryjnymi w każdym centrum na poziomie gminy lub powiatu mają być działy: pracy socjalnej i usług socjalnych. Działem fakultatywnym ma być dział wsparcia dochodowego zajmujący się obsługą administracyjną oraz obsługą finansowo-księgową,
 - b) wprowadzenie do systemu pomocy społecznej niepublicznych podmiotów, wykonujących na zlecenie usługi socjalne na obszarze gminy. Zgodnie z propozycją podmioty takie mają uzyskiwać status agencji usług socjalnych,
 - c) wprowadzenie do systemu pomocy społecznej standardów usług socjalnych przy określeniu ich minimalnego oraz optymalnego poziomu,
 - d) wprowadzenie usług elektronicznych w systemach informatycznych pomocy społecznej;
3. wzmocnienie na poziomie gminy i powiatu skuteczności podstawowych narzędzi i instrumentów pracy socjalnej dla wyprowadzania osób i rodzin ze strefy zagrożenia wykluczeniem społecznym. Ma to nastąpić poprzez:
 - a) wprowadzenie nowych specjalności zawodowych pracowników socjalnych, niezbędnych dla realizacji zmian w systemie pomocy społecznej. W założeniach zakłada się wprowadzenie pracowników – asystentów i mediatorów socjalnych (zajmujących się wspieraniem osób/rodzin w przewyżczeniu pierwszych objawów kryzysu oraz tworzenie warunków sprzyjających

uwolnieniu ekspresji do współpracy z pracownikiem socjalnym), organizatorów usług socjalnych (zajmujących się inicjowaniem, budowaniem lokalnych sieci usług socjalnych oraz partnerstw lokalnych) oraz animatorów społeczności lokalnych (zajmujących się wspieraniem i pomocą dla najbardziej aktywnych osób/rodzin oraz uczestniczących w wyszukiwaniu nowych grup wśród beneficjentów pomocy społecznej dla samoorganizowania się, a także podejmowania i wdrażania projektów aktywności lokalnej),

b) wprowadzenie nowych form kontraktu socjalnego – rodzinnych kontraktów socjalnych i grupowych kontraktów socjalnych, ukierunkowanych na rodzinę oraz lokalną grupę społeczną, zmotywowaną na zmianę;

4. zmiany w obszarze instytucjonalnych form pomocy oraz wzmocnienie odpowiedzialności rodziny za swoich członków korzystających z tej formy wsparcia. Ministerstwo zakłada:

a) wprowadzenie rozwiązań, które doprowadzą do poprawy funkcjonowania domów pomocy społecznej,

b) wprowadzenie procedury ustalania odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej przez członków rodziny oraz ustalenie reguł partycypacji osoby umieszczonej w domu pomocy społecznej, której stan majątkowy pozwala na regulowanie odpłatności. Propozycja ta oznacza w szczególności ustalanie odpłatności nie tylko w oparciu o dochód osób, ale również w oparciu o zgromadzony przez osoby majątek.

Projekt założeń do zmian ustawy o pomocy społecznej będzie przedmiotem analizy podczas najbliższego posiedzenia Zespołu ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej Komisji Wspólnej.

Grzegorz Kubalski